

ψάρι

ψάρι, το, ουσ. [<μσν. ψάρι(ν) <μτγν. ὀψάριον, υποκορ. του ουσ. ὄψον (= προσφάγι)], το ψάρι. **1.** (ειρωνικά), άνθρωπος που δεν ανοίγει συχνά το στόμα του για να μιλήσει: «μην κάθεται σαν ψάρι, ρε παιδάκι μου, πες μας κι εσύ τη γνώμη σου!». **2.** (ειρωνικά) αυτός που είναι κακός τραγουδιστής: «με πιάνουν τα νεύρα, όταν ακούω αυτό το ψάρι να τραγουδάει». **3.** άνθρωπος εύπιστος, αφελής, που πέφτει εύκολα στις παγίδες που του στήνουν οι άλλοι: «να 'σαι από κοντά του να τον συμβουλευείς, γιατί είναι ψάρι ο μικρός και θα τον ξεγελάσουν». Από την εικόνα του ψαριού που πιάνεται στο αγκίστρι. **4.** άνθρωπος που σαστίζει εύκολα, που με το παραμικρό χάνει το θάρρος του, δειλιάζει: «λίγο να κάνεις πως τον αγριεύεις, είναι τέτοιο ψάρι που δεν ξέρει πώς να αντιδράσει!». Από την εικόνα των ψαριών που με το παραμικρό χτύπημα στη θάλασσα εξαφανίζονται αμέσως. **5.** (ειρωνικά στη γλώσσα του στρατού) ο νεοσύλλεκτος: «έλα δω, ρε ψάρι, γιατί δε χαιρετάς τον ανώτερό σου;». **6.** στον πλ. **τα ψάρια**, (στη γλώσσα του στρατού), το σύνολο των νεοσυλλέκτων: «την άλλη βδομάδα θα γεμίσει το κέντρο εκπαιδύσεως με ψάρια». Τέλος, όποιος δει ψάρια στον ύπνο του, σύμφωνα με την ερμηνευτική των ονείρων, θα περάσει κάποια μεγάλη λαχτάρα. Υποκορ. **ψαράκι, το** (βλ. λ.). Μεγεθ. **ψαρούκλα, η** (βλ. λ.). (Ακολουθούν 45 φρ.)·

- άλλο ψάρια κι άλλο μακαρόνια, βλ. λ. [μακαρόνι](#)·

- αν δε βρέξεις τα πόδια σου, δεν πιάνεις ψάρια ή αν δε βρέξεις τα πόδια σου, δεν τρως ψάρια, βλ. λ. [πόδι](#)·

- αν δε βρέξεις τον κώλο σου, δεν πιάνεις ψάρια ή αν δε βρέξεις τον κώλο σου, δεν τρως ψάρια, βλ. λ. [κώλος](#)·

- αν δε ρίξεις την πετονιά, δεν πιάνεις ψάρι, βλ. λ. [πετονιά](#)·

- βαπτίζει το κρέας ψάρι, προβάλλει κάθε δικαιολογία προκειμένου να πετύχει το σκοπό του: «προκειμένου να πετύχει αυτό που θέλει, δεν έχει κανένα πρόβλημα να βαπτίζει το κρέας ψάρι». Λέγεται ότι κάτι τέτοιο έκαναν οι καθολικοί μοναχοί κατά το Μεσαίωνα, προκειμένου να σπάσουν την αποχή τους από τη νηστεία του κρέατος. Συνών. ο καλόγηρος είπε το ψάρι φακή και το 'φαγε Σαρακοστή·

- βρόμικα ψάρια, καλά παζάρια, λέγεται στην περίπτωση που διαθέτουμε κακό εμπόρευμα και έχουμε το φόβο πως δε θα το πουλήσουμε, αλλά, λόγω έλλειψης του εμπορεύματος αυτού από τη λαϊκή αγορά, από το παζάρι, το μοσχοπουλάμε: «είχα πράμα δεύτερης και τρίτης διαλογής κι είχα την αγωνία μη μου μείνει, αλλά, επειδή δεν πρόσφερε άλλος αυτό το είδος στη λαϊκή, αποδείχτηκε περίτρανα το βρόμικα ψάρια, καλά παζάρια κι έτσι, τα κούμησα»·

- γλιστράει σαν ψάρι ή γλιστράει σαν το ψάρι, αποφεύγει με επιδεξιότητα διάφορους κινδύνους ή ανεπιθύμητες καταστάσεις: «ούτε κι η αστυνομία μπορεί να τον πιάσει, γιατί γλιστράει σαν ψάρι || θέλησαν να τον κουκουλώσουν με μια πιτσιρίκα, αλλά γλίστρησε σαν το ψάρι»·

- είμαι σαν το ψάρι έξω απ' το νερό, είμαι έξω από το γνωστό περιβάλλον και ενεργώ αμήχανα, απερίσκεπτα ή φοβισμένα, επειδή αντιμετωπίζω συνθήκες που δεν τις έχω συνηθίσει: «όταν βρίσκομαι στ' αριστοκρατικά σαλόνια είμαι σαν το ψάρι έξω απ' το νερό, γιατί εγώ είμαι λαϊκός άνθρωπος»·

- είμαι σαν το ψάρι στη στεριά, βλ. φρ. είμαι σαν το ψάρι έξω απ' το νερό·

- είναι βουβός σαν ψάρι, δεν ανοίγει το στόμα του να μιλήσει, μένει εντελώς σιωπηλός: «κάθε φορά που του παίρνω μαζί μου, είναι βουβός σαν ψάρι»·

- είναι (μεγάλο) ψάρι, είναι (πολύ) εύπιστος, (πολύ) αφελής και πέφτει (πολύ) εύκολα στις παγίδες που του στήνουν οι άλλοι: «πρόσεχέ τον καλά να μην του φάνε τα λεφτά, γιατί είναι μεγάλο ψάρι»·

- είναι σαν το ψάρι στη θάλασσα, βρίσκεται ακριβώς στο περιβάλλον που γνωρίζει καλά ή που του ταιριάζει απόλυτα: «άφησέ τον μοναχό του και μη νοιάζεσαι καθόλου, γιατί όταν διοργανώνει χορούς είναι σαν το ψάρι στη θάλασσα»·

- είναι ψάρι χωρίς κόκαλο, λέγεται για υποψήφιο γαμπρό ο οποίος είναι πετυχημένος, χωρίς οικογενειακές υποχρεώσεις (γονείς που δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν, αδελφή ελεύθερη ή άλλες οικονομικές υποχρεώσεις) και για το λόγο αυτό περιζήτητος: «είναι πολύ χαρούμενος, γιατί τα 'φτιαξε η κόρη του μ' έναν άντρα που είναι ψάρι δίχως κόκαλο». Από το ότι το ψάρι που δεν έχει κόκαλα προτιμάται από τα άλλα, γιατί, εκτός από την ευκολία με την οποία τρώγεται είναι και πολύ νόστιμο (γλώσσα, λαβράκι κ. ά.).
- έχει πολλά ψάρια η θάλασσα, βλ. συνηθέστ. είναι κι αλλού πορτοκαλιές που κάνουν πορτοκάλια, λ. πορτοκαλιά·
- κάθεται βουβός σαν ψάρι, βλ. φρ. είναι βουβός σαν ψάρι·
- κολυμπάει σαν ψάρι ή κολυμπάει σαν το ψάρι, είναι δεινός κολυμβητής: «είναι άπιαστος μέσα στη θάλασσα, γιατί κολυμπάει σαν το ψάρι»·
- λέει το βόδι ψάρι, βλ. λ. βόδι·
- μένει βουβός σαν ψάρι, βλ. φρ. είναι βουβός σαν ψάρι·
- μου τηγάνισε το ψάρι στα χείλη, βλ. συνηθέστ. μου 'ψησε το ψάρι στα χείλη·
- μου 'ψησε το ψάρι στα χείλη ή μου 'χει ψήσει το ψάρι στα χείλη ή μου 'χει ψημένο το ψάρι στα χείλη, με καταβασάνισε, με κατατάλαιπώρησε, με έκανε να μαρτυρήσω: «μου 'ψησε το ψάρι στα χείλη, μέχρι να μου επιστρέψει τα λεφτά που του 'χα δανείσει». (Λαϊκό τραγούδι: μην παραπονιέσαι πως δεν σε κοιτάζει κι ότι τώρα πλέον σε παραμελεί, ξέρεις πως στα χείλη ψάρι του 'χεις ψήσει, έχει δικιο το παιδί // μου 'χεις ψημένο το ψάρι στα χείλη καιρό πολύ καιρό, πρέπει να φύγω, μα μένω κοντά σου, γιατί σ' αγαπώ, σ' αγαπώ)·
- να δούμε τι ψάρια θα πιάσουμε, λέγεται στην περίπτωση που ξεκινάμε κάποια προσπάθειά μας, κι έχει την έννοια να δούμε τι θα καταφέρουμε, τι θα πετύχουμε: «εγώ θα την ξεκινήσω τη δουλειά, αλλά να δούμε τι ψάρια θα πιάσουμε || θα δώσω εξετάσεις στο πανεπιστήμιο, αλλά να δούμε τι ψάρια θα πιάσουμε». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το για. Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του·
- να δούμε τι ψάρια πιάσαμε, λέγεται στην περίπτωση που τελειώσαμε κάποια προσπάθειά μας, κι έχει την έννοια να δούμε τι καταφέραμε, τι πετύχαμε, τι κέρδος αποκομίσαμε: «τώρα που τέλειωσε η δουλειά, να δούμε τι ψάρια πιάσαμε || τώρα που θα βγουν τ' αποτελέσματα των εξετάσεων, να δούμε τι ψάρια πιάσαμε». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το για. Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του·
- νιώθω σαν το ψάρι έξω απ' το νερό, βλ. φρ. είμαι σαν το ψάρι έξω απ' το νερό·
- νιώθω σαν το ψάρι στη στεριά, βλ. φρ. είμαι σαν το ψάρι στη στεριά·
- ξεγλιστράει σαν ψάρι ή ξεγλιστράει σαν το ψάρι, βλ. φρ. γλιστράει σαν ψάρι·
- ο καλόγηρος είπε το ψάρι φακή και το 'φαγε Σαρακοστή, βλ. λ. καλόγηρος·
- ο μουσαφίρης και το ψάρι, την τρίτη μέρα βρομάνε, βλ. λ. [μουσαφίρης](#)·
- όσοι μήνες δεν έχουν ρω, ψάρι δε βγαίνει στο γιαλό, βλ. λ. [μήνας](#)·
- πάνω μεγάλο ψάρι, μου τυχαίνει πολύ ωφέλιμη, πολύ κερδοφόρα περίπτωση, είμαι πολύ τυχερός: «έπιασε μεγάλο ψάρι ο κερατούκλης, γιατί ήταν ο μοναδικός νικητής στο τζόκερ»· βλ. και φρ. πάνω λαβράκι, λ. λαβράκι·
- πουτάνα θάλασσα που σε γαμάν τα ψάρια, βλ. λ. [πουτάνα](#)·
- σπαρταρώ σαν ψάρι ή σπαρταρώ σαν το ψάρι, α. φοβάμαι πάρα πολύ, τρέμω από το φόβο μου: «κάθε φορά που περνώ βράδυ έξω από νεκροταφείο, σπαρταρώ σαν το ψάρι». (Λαϊκό τραγούδι: κι αν είναι μάγκας τι μ' αυτό εγώ

τον αγαπάω κι όταν μου λείπει μια βραδιά **σαν ψάρι σπαρταράω**). **β.** νιώθω πολύ έντονο πόνο, συσπώμαι, υποφέρω πολύ από τον πόνο: «έπιασα το δάχτυλό μου στην πόρτα και για μισή ώρα σπαρταρούσα σαν το ψάρι». (Λαϊκό τραγούδι: *μάννα μου βήχω και πονώ και σπαρταρώ σαν ψάρι, κάποια βραδιά στην κλίνη μου ο χάρος θα με πάρει*). **γ.** συσπώμαι ολόκληρος από ηδονή: «όταν άρχισα να τη χαϊδεύω στα ευαίσθητα σημεία της, άρχισε να σπαρταρά σαν ψάρι»·

- *στεκέται βουβός σαν ψάρι*, βλ. φρ. *είναι βουβός σαν ψάρι*·

- *τα ψάρια έβγαλαν φτερά*, είναι πανάκριβα: «πηγαίνω κάθε τόσο στην ψαραγορά, αλλά φεύγω μ' άδεια χέρια, γιατί τα ψάρια έβγαλαν φτερά»·

- *ταΐζει τα ψάρια*, (ειρωνικά) λέγεται για άτομο που ψαρεύει με καθετή και όλο χάνει το δόλωμα από το αγκίστρι του, γιατί του το τρώνε τα ψάρια: «μην τον πιστεύεις, όταν σου λέει πως πιάνει ψαρούκλες, γιατί, κάθε φορά που πάει για ψάρεμα, ταΐζει τα ψάρια»· βλ. και φρ. *τάισε τα ψάρια*·

- *τάισε τα ψάρια*, (ειρωνικά) πνίγηκε: «ήθελε να μας κάνει το μεγάλο κολυμβητή και τάισε τα ψάρια»· βλ. και φρ. *ταΐζει τα ψάρια*·

- *της θάλασσας τα ψάρια δεν μπαίνουν μόνα τους στον νταβά*, βλ. λ. [νταβάς](#)¹·

- *τι ψάρια έπιασες; ή τι ψάρια έχεις πιάσει; τι κατάφερες; τι πέτυχες; ποιο είναι το αποτέλεσμα των προσπαθειών σου(;)· «παραδέχομαι πως κουράστηκες στη ζωή σου, αλλά τι ψάρια έπιασες;»·*

- *το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό*, το δίκαιο του ισχυρότερου είναι κανόνας της ζωής: «από απαρχής κόσμου και σ' όλες τις κοινωνίες το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό»·

- *το τηγάνι στη φωτιά, το ψάρι στη θάλασσα*, ειρωνική παρατήρηση σε κάποιον που από κάποια δουλειά ή ενέργειά του υπολογίζει πολύ πρόωρα είτε κάποια οφέλη είτε πως θα του συμβεί κάποιο κακό: «περίμενε πρώτα να δούμε πώς θα πάει η δουλειά κι ύστερα θα σκεφτούμε τι θα κάνουμε τα κέρδη μας, γιατί το τηγάνι στη φωτιά, το ψάρι στη θάλασσα είναι μόνο για τους ανόητους || δεν πηγαίνω ορειβασία, γιατί θα σκοτωθώ. -Αμάν, ρε παιδάκι μου, το τηγάνι στη φωτιά, το ψάρι στη θάλασσα κι εσύ σκοτώθηκες κιόλας;». Συνών. *ακόμη δεν τον είδαμε, Γιάννη τονε βγάλαμε ή ακόμη δεν τον είδαμε, Γιάννη τον βαφτίσαμε / το παιδί ακόμα δε γεννήθηκε κι η σκούφια αγοράστηκε / προτού σκάσουν τ' αβγά, άρχισε να μετράει πουλιά*·

- *το ψάρι βρομάει απ' το κεφάλι*, η διαφθορά και η ανηθικότητα ξεκινάει από τα υψηλά ιστάμενα πρόσωπα, από τους ηγέτες, από την εξουσία: «μην ψάχνεις ανάμεσα στον κοσμάκη να βρεις ενόχους και καταχραστές, γιατί το ψάρι βρομάει απ' το κεφάλι»·

- *το ψάρι μυρίζεται απ' το κεφάλι*, βλ. φρ. *το ψάρι βρομάει απ' το κεφάλι*·

- *τρέμει σαν ψάρι ή τρέμει σαν το ψάρι*, **α.** είναι πολύ δειλός, πολύ φοβητσιάρης: «όσο και να του βρίζεις τη μάννα του, δε λέει να μαλώσει, γιατί τρέμει σαν το ψάρι ο φουκαράς». (Λαϊκό τραγούδι: *κι αν μασάει σίδερα και κάνει το λιοντάρι, στο τσαρδί τουο Κουταλιανός τρέμει σαν το ψάρι στην κυρά του μπρος, αχ, πώς τη φοβάται ο φτωχός Κουταλιανός*). **β.** κρυνώνει πάρα πολύ: «είναι άνθρωπος που δεν το αντέχει το κρύο, γι' αυτό το χειμώνα τρέμει σαν το ψάρι». Συνών. *τρέμει σαν καλάμι ή τρέμει σαν το καλάμι / τρέμει σαν φύλλο ή τρέμει σαν το φύλλο / τρέμει σαν φτερό ή τρέμει σαν το φτερό*·

- *τσίμπησε το ψάρι*, λέγεται για αφελή, για εύπιστο άτομο, που έπεσε στην παγίδα που του στήσαμε: «του παρουσίασε με τόσο όμορφο τρόπο τα πράγματα, που τσίμπησε το ψάρι και του 'φαγε τα λεφτά»· βλ. και φρ. *τσίμπησε το μελανούρι*, λ. *μελανούρι*·

- *φάτε μάτια ψάρια και κοιλιά περίδρομο*, βλ. λ. [μάτι](#)·

- *χωρίς δόλωμα ψάρι δεν πιάνεται*, βλ. λ. [δόλωμα](#)·